

***Matrix* erbjuder ett häpnadsväckande nytt perspektiv på kvinnor genom historien, och vår historia i stort. Lauren Groffs berättelse ställer frågor om religion, feminism, individualism och makt. Vad utläser du ur berättelsen?**

Marie de France har funnits på riktigt, men berättelsen om henne i *Matrix* är fiktiv. Vad tycker du om att författaren blandar fiktion med verklighet? Gör inslagen av verklighet att berättelsen blir mer lockande eller intressant?

Matrix utspelar sig under 1100-talet. Varför tror du att Lauren Groff har valt att förlägga berättelsen så långt tillbaka i tiden? Finns det några uteslutande kvinnliga kollektiv i vår tid?

Hur tycker du att boken beskriver män? Kan du se paralleller till andra berättelser i det sätt som könen beskrivs på i *Matrix*?

Matrix betyder livmoder på latin. Vilka andra betydelser av ordet tänker du på?

Att leva i en gemenskap är ett viktigt tema i *Matrix*, samtidigt finns där en tydlig vi mot dem-känsla, en tydlig polarisering, mellan klostret och omvärlden. På vilka sätt lyfter boken detta? Kan man koppla handlingen i boken till dagens individualism?

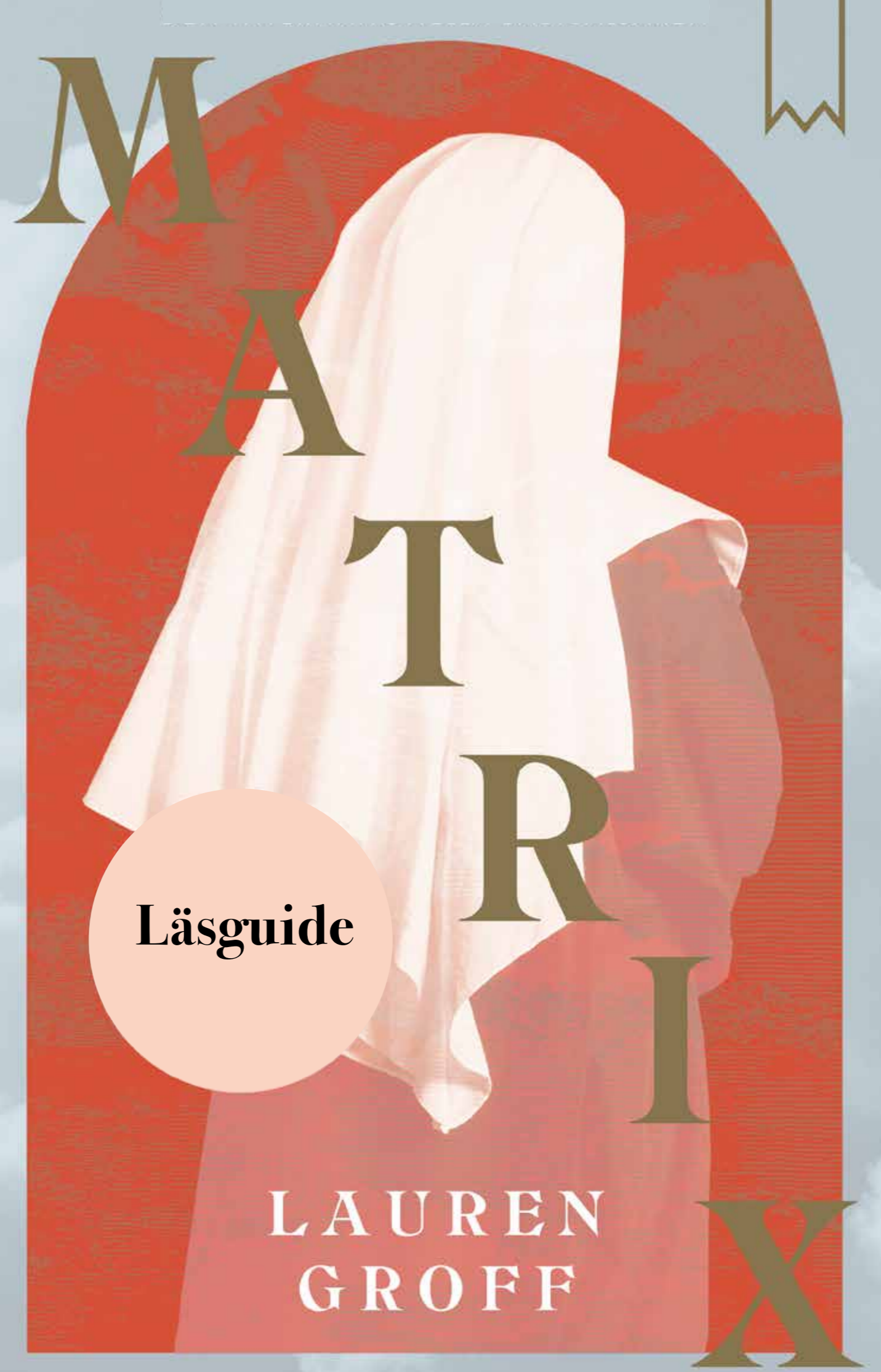
Marie erkänner i början av boken att hon inte är vidare religiös, men ju längre tid hon tillbringar i klostret desto tydligare blir hennes tro. Vad tror du att författaren vill säga genom att beskriva den utvecklingen?

De hierarkiska strukturerna är tydliga i *Matrix*, både på klostret och i den politiska sfären. Vad tror du att författaren vill lyfta genom att beskriva dem så ingående.

Relationen mellan Eleanor och Marie löper som en röd tråd genom hela boken. Gillade du hur den utvecklade sig, eller hade du hellre sett ett annats slut?

Vill du läsa mer om boken eller författaren? Besök www.bookmarkforlag.se. Där hittar du läsguiden under *Matrix* om du vill skriva ut den.

 **BOOK
MARK**

Boken *Matrix* börjar med att Marie de France tvingas gå i kloster eftersom hon är för ful för att giftas bort. Men vem var Marie de France egentligen? Vad vet vi om hennes liv och gärning idag? Och vad drev Lauren Groff att berätta om hennes liv?

Verklighetens Marie de France var en författare som var vida känd under sin livstid och vars verk haft stor påverkan på europeisk litteratur. Hittills har fyra verkssamlingar tillskrivits henne. Mest känd

Marie de France i *Oxford Dictionary of National Biography*. Byst i marmor, ca. 1381.

är *Lais av Marie de France*, en samling om tolv dikter som anses vara de första i genren "lai", som är en kortare form av versberättelse.

Marie de France hade ett nyskapande sätt att skriva på och hennes lyriska poesi anses ha haft avgörande påverkan på hela genren, samt bidragit till att utveckla det vi känner som riddar-

romanen. Hennes historier om kung Arthur var mycket inflytelserika och har haft stor betydelse för senare berättelser om hans liv.

Trots detta vet vi idag nästan ingenting om Marie de France. Hennes namn är endast känt utifrån det hon själv skrivit: "Mitt namn är Marie och jag kommer från Frankrike. Det kan komma att bli så att andra författare kan komma att vilja göra anspråk på mina verk, men jag vill inte att någon annan ska kunna ta åt sig äran. Den som låter sig falla i glömska har gjort ett undermåligt arbete." Slutsatsen om hennes livstid bygger på att forskarna daterat hennes verk som tillblivna mellan omkring 1160 och 1215. De vanligaste teorierna om hennes identitet är att hon var abbedissa av Shaftesbury och halvsyster till Henrik II av England, alternativt abbedissa av Reading eller Barking, möjligtvis kan hon även ha varit den abdikerade grevinnan av Boulogne som istället blev abedissa, eller Marie de Meulan som var fru till Hugh Talbot. Utifrån hennes skrifter är det tydligt att hon, trots att hon är född i Frankrike, tillbringade stora

delar av sitt liv i England. Innehållen i Marias dikter vittnar även om att hon var en lärd och flerspråkig kvinna, med största sannolikhet av adlig börd.

Marie de France dikter handlar framförallt om kärlek och lust. Kärleken är

"Marie de France ger sin diktsamling till Henrik II" av Charles Abraham Chasselat, ca. 1820.

ofta kopplad till lidande och fler än hälften av dikterna innehåller olika former av otrohet mellan kärleksparen. I vissa dikter fördöms de otrogna, men det finns också tecken på

att särskilda omständigheter kunde rättfärdiga utomäktenskapliga affärer. Älskarna beskrivs oftast som isolerade och relativt obrydda om sådant som inte direkt rör deras egna bekymmer. De beskriver personer som är individualistiska och ointresserade av att integrera i samhället. Flera dikter beskriver högt uppsatta kvinnor som förför män och många andra beskriver kvinnor som försöker fly från kärlekslösa äktenskap, eller som är frihetsberövade. Genomgående visar Marie de France dikter en föreställning om kvinnlig sexuell frigörelse som var ovanlig för sin tid, precis som det var både ovanligt och anmärkningsvärt att skriva om saker som otrohet och sexualitet under 1100-talet. Marie de France utforskar också en starkare kvinnlig roll i samhället än vad vi är vana att föreställa oss, samt påminner oss om att människor under medeltiden var medvetna om sociala orättvisor och ojämlik-

Marie de France avbildad i ett illustrerat manuskript i Frankrikes nationalbibliotek.

het, och inte bara accepterade förtryckande förhållanden som oundvikliga av guds vilja.

Under medeltiden kom Marie de France att omnämnas i en mängd skrifter och hennes verk har fortsatt att spela en betydande roll. Frågan man då ställer sig är hur hennes identitet kan vara ett sådant mysterium. Det är lätt att tänka sig ett det beror på en patriarkal historieskrivning, och det är beklagansvärt att vi hittills fränhållits dessa starka kvinnliga förebilder som både Marie de France och hennes hjältinnor respresenterar.

För Lauren Groff var dock bristen på kunskap om Marie de France liv en källa till inspiration. Hon kom på idén att skriva om ett nunnekloster under president Trumps administration, en tid som hon beskriver som väldigt ansträngande. "Jag ville bara befinna mig i en kvinnlig utopi och inte behöva bekymra mig för män, och vad kunde då vara bättre än ett nunnekloster?" Har hon sagt till tidningen *Elle*. Men Lauren Groff har fler anledningar till att vara intresserad av att skriva om klostermiljö och religiös tro. Uppvuxen i ett strängt troende hem där religionen delvis utgjordes av hierarki och patriarkal makt, är hon själv kluven till betydelsen av religioner och religionsutövning. Hon ser ett stort litterärt värde i bibliska berättelser och anser att de är ett fantastiskt sätt att öva sig i berättande och skrivande. Trots att hon valt att uppfostra sina

barn sekulärt tycker hon att det är synd att de går miste om denna grundläggande kunskap

Lauren Groff, författare av *Matrix*

som finns i de religiösa berättelserna.

Huruvida det är det fascinerande porträttet av en urstark kvinnlig förebild som är en av bokens främsta förtjänster, eller om det är möjligheten att vända religionens begränsningar till gränsöverskridande möjligheter, är svårt att avgöra. Det är däremot uppenbart att författaren och hennes huvudperson har många gemensamma egenskaper. De är båda nyskapande och banbrytande inom sina respektive tider och genrer, precis som de båda har lyckats med en imponerande repertoire av kritikerrosade verk. Det finns också något kraftfullt och intensivt i Marie de France dikter som går igen i Lauren Groffs hissnande svulstiga bok *Matrix*, en okuvlig livskraft som tar läsaren bortom den historiska epok i vilken berättelsen är skriven.